

Природознавство

3 клас

Розділ: Живі організми та середовища їхнього існування

Автор: *Пустовіт Тетяна Василівна*,
вчитель початкових класів
Білоцерківської спеціалізованої
природничо-математичної школи
I-III ступенів № 16
ім. М.О.Кириленка

Тема: Різноманітність тварин у природі

Мета: Розширити знання учнів про комах, птахів, риб, звірів; сформувати поняття про групи тварин «черви», «павукоподібні», «ракоподібні», «земноводні», «плазуни»;

визначати істотні ознаки тварин; розвивати вміння розрізняти тварин цих груп; розвивати уяву, логічне, образне та творче мислення, пізнавальні інтереси учнів, допитливість, виховувати спостережливість, любов до природи, бажання оберігати тварин, піклуватися про «менших» друзів.

Обладнання: Мультимедійний супровід уроку, Гільберг, Т. Г. Природознавство : підруч. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Т. Г. Гільберг, Т. В. Сак. – К. : Генеза, 2012. – 160 с.; завдання на картках, знаки охорони природи, картки з зображенням тварин.

Тип уроку: засвоєння нових знань і вмінь

Хід уроку

I. Організація класу

Пролунав дзвінок,

Починається урок.

Працюватимем старанно,

Щоб почути у кінці,

Що у нашій третій класі

Діти – просто молодці!

II. Мотивація

- Що таке природа?
- Яка буває природа?
- Назвіть царства живої природи?
- Назвіть ознаки організмів?

III. Актуалізація знань учнів

1. Підсумки фенологічних спостережень.

– Я впевнена, що нашим синоптикам є, що сказати про погоду сьогоднішнього дня.

а) Синоптик:

– Сьогодні ... лютого, четвер.

Температура повітря –

Вітер –

Небо – ... (*хмарне, похмуре, ясне*).

Опади

б) Народний календар

– А що говорить наш народний календар?

– 2 лютого – день Юхима. У народі побутує думка, що коли на Юхима сонячно, то весна має бути погожою, а якщо хмарно, слід чекати пізніх заметілей.

Наші предки завжди вважали лютий місяцем найбільших хуртовин. У зв'язку з цим селяни придумали прислів'я: «Хуртовини та завірюхи під лютий налетіли».

Існувала й інша приказка: «На Юхима вітри дули — шапку здули, каптан зняли, рукавиці самі спали» .

Погода сьогодні визначала погоду на свято перед постом Масляну: «На Юхима з печі злазь — про Масляного гадай» . Якщо вдень на вулиці ясно, то варто було очікувати дощове літо. А сильний вітер передвіщав сиру погоду протягом всього року.

2. Діаграма Вена

– Сьогодні ми зробимо ще один крок до пізнання природи.

– Яку тему ми почали вивчати на минулому уроці? (*«Тварини – живі організми»*)

– Давайте пригадаємо, що спільного у тварин та рослин? (*Діаграма Вена*)

– А які відмінності ви знаєте?

(*Спільне: живі організми.*

Відмінне: процес живлення, процес розмноження, пересування.)

– Доведіть, що тварини живі організми (*дихають, живляться, ростуть, розмножуються, вмирають*).

– Яке значення тварин у житті людини? (*продукти харчування, матеріал для одягу, допомога у господарстві, захищають та рятують людей, охороняють кордони, ловлять злочинців*)

4. Підготовка до сприйняття теми

а) Розгадування кросворда «Тварини»

– Коли розгадаємо кросворд, ми зможемо дізнатись тему нашого уроку.

Коло бабусі сидить у кожусі,

Проти печі гріється,

Без водички миється. (*Кім*)

Гострі зуби, сильні лапи

Дуже схожий на собаку,

І полює дуже ловко,

Що, впізнали, друзі, ... ? (*Вовка*)

Голодна – мукає, сита – жує,

Усім дітям молоко дає. (*Корова*)

Дуже довга в неї шия,

Ще й смугаста як змія.

Через це через паркан

Заглядає, наче кран. (*Жирафа*)

У кущах вона ночує

І на зайчика полює.

Вся руденька ця сестричка,

А зовуть її ... (*Лисичка*)

Хто у Африці живе,

Цілий день банан жує?

Дражнить всіх мале звірятко.

Хто це, діти?... (*Мавпенятко*)

Крила є, а не літає,

Ніг нема, а не наздоженеш. (*Риба*)

Яким словом ми можемо об'єднати цих істот? (*тварини*) Вчені називають це царство – **Фауна**.

IV. Повідомлення теми уроку

- Чи всі тварини, на вашу думку, мають однакові ознаки?
- Сьогодні на уроці ми ознайомимося з істотними ознаками тварин, навчимося розподіляти їх на групи, та запам'ятаємо особливості тварин кожної групи.

V. Вивчення нового матеріалу

1. «Мозковий штурм»

- Пригадайте, які групи тварин ви вже знаєте?

На Землі живе близько 2 млн. різноманітних тварин. В Україні їх понад 50 тис. Вчені об'єднали тварин у групи. Як ви вважаєте, чому?

2. Організація роботи в групах

- Я пропоную відкрити конверти і дізнатися, яку групу тварин ви будете досліджувати.

1 група – «Черви» с. 100 у підручнику, робота з ілюстраціями.

2 група – «Молюски» с. 101 у підручнику, знаходження молюсків на картках.

3 група – «Ракоподібні» с. 101 у підручнику, робота з анаграмами.

4 група – «Павукоподібні» с. 101 у підручнику, розгадування ребусів.

5 група – «Комахи» с. 101 у підручнику, колекція комах.

6 група – «Риби» (*тест*).

7 група – «Земноводні» (*за допомогою схеми*).

8 група – «Плазуни» (*деформований текст*).

9 група – «Птахи» (*скласти речення за поданим початком*).

10 група – «Звірі» (розповідь за планом).

– Ви будете працювати 3-4 хв.

Після дослідження спікер кожної групи ознайомить нас з групою тварин, яку ви досліджували та зазначить їхні істотні ознаки. Ваша дослідницька робота буде проходити за планом.

План

1. Назва групи тварин.
2. Приклади тварин цієї групи.
3. Будова тіла.
4. Істотні ознаки тварин цієї групи.
5. Ми стверджуємо, що...

Організуйте роботу в групі так, щоб не заважати іншим. Успіху вам!

3.Доповіді груп

– Ви повинні бути дуже уважними, тому що після доповіді вам будуть запропоновані завдання.

1 група «Черви»

1. Проблемне питання:

– Яку тваринку ми бачимо в теплу пору після дощу? (*Дощового черв'яка*)
А чому? (*Дощові черв'яки і називаються дощовими, тому що після дощу залишають свої нірки, залиті водою.*)

2. Розповідь про тварин цієї групи. (Переказ тексту підручника, робота з ілюстраціями)

3. Додаткова інформація.

Якщо звичайний дощовий черв'як втратить кінець тіла, у нього найчастіше виростає новий. Проте ніколи з двох частин не з'явиться два дощових черв'яки. Звичайний дощовий черв'як, якого розрізають навпіл, гине.

2 група «Молюски»

1. Проблемне питання:

Господар по стежці повзе,
На собі хатинку везе.

Друзі кличуть його Павлик,
Звісно, це рогатий ... (*Равлик*)

2. Розповідь про тварин цієї групи. (*Переказ тексту підручника, демонстрація молюсків на картках*)

3. Додаткова інформація.

Равлики живуть в середньому близько 15 років. Їх життєздатність вражає: під час не сприятливих умов вони можуть впасти в сплячку навіть на півроку! З настанням холодного періоду року, молюск втягує ногу і голову в раковину, сховавшись попередньо під листя або в землі. Вхід закривається слизом, який з часом твердне.

Триває цей сон аж до настання весни. Таким чином, равлики можуть переносити сильний холод і спеку. Приміром, садові представники можуть витримувати температури аж до -120 градусів.

3 група «Ракоподібні»

1. Проблемне питання:

– Як ви розумієте вислів «пекти раків»? (*Червоніти*). Коли його вживають у мовленні?

– Коли рак на горі свисне? (*Ніколи*)

2. Розповідь про тварин цієї групи. (*Переказ тексту підручника, робота з анаграмами*)

3. Додаткова інформація.

Раки живуть самі по собі, не стадом, віддають перевагу самоті. Звідси, напевно, і сталося вираження «Квартира» для рака – це нірка або ямка, велике поглиблення, вирите в річковому ґрунті. Довжина коридору нірки може складати метр і більше. Вхід в житлі підганяється під власні габарити, щоб крупніший рак в нього не проліз. Вдень рак сидить в своєму житлі і охороняє його від сторонніх, висунувши назовні лише клішні. При наближенні якої-небудь небезпеки господар нори миттєво вирушає углиб «квартири» якнайдалі. З настанням темноти рак виходить на полювання. Інколи може відправитися на полювання в другій половині дня, але таке

відбувається дуже рідко і лише в похмурі, дощові дні.

4 група «Павукоподібні»

1. Проблемне питання:

– Хто виплітає мереживо без ниток?

2. Розповідь про тварин цієї групи. (Переказ тексту підручника, розгадування ребусів)

3. Додаткова інформація.

Павуки приносять деяку користь людині, знищуючи настирливих мух, від яких влітку просто нема порятунку. Отрута деяких павуків містить певні компоненти, які можуть використовуватися у створенні лікарських засобів.

Павуків знищувати не можна, тому що ці тваринки здатні залучати в будинок щастя й удачу. Вважається, що павутина даних комах збирає на себе благополуччя і везіння, Отже, якщо в будинку її немає - вся удача пройде повз такого житла.

5 група «Комахи»

1. Проблемне питання:

– Як назвати одним словом героїв байки Леоніда Глібова «Коник стрибунець»?

2. Розповідь про тварин цієї групи. (*Переказ тексту підручника, робота з гербарієм*)

3. Додаткова інформація.

На голові є очі, вусики і рот. За допомогою вусиків вони відчують запах. Нюх у комах дуже добрий, це допомагає їм у пошуках їжі. На Землі живе близько 1 млн. різноманітних комах. Скільки всього комах живе на нашій планеті неможливо перелічити, як неможливо перелічити листя на деревах.

4.Фізкультхвилинка

6 група «Земноводні»

1. Проблемне питання:

– Ці тварини частину життя проводять на суші, а частину – у воді. Як називається ця група тварин?

2. Повідомлення дітей (*за схемою*).

– Ми стверджуємо, що це – істотні ознаки земноводних.

3. Доповнення вчителя.

Якщо шкіра цих тварин пересохне – тварина загине. На Землі – 2 100 видів земноводних, в Україні – 17 видів. Взимку жаби зариваються в мул водойм, що не промерзають.

7 група «Плазуни»

1. Проблемне питання:

– Хто хвіст залишає, а від ворога тікає? (*Ящірка*)

2. Повідомлення дітей (*складають текст*).

– Ми стверджуємо, що...

3. Доповнення вчителя.

– В Україні зустрічається 20 видів плазунів. Час від часу плазуни линяють, тобто скидають стару шкіру. Вони живуть повсюди (*у воді, лісах, пустелях, степу, горах*) немає їх лише там, де дуже холодно. Взимку вони залягають у сплячку.

8 група «Риби»

Проблемне питання:

– Представники групи, яку ви досліджуватимете, – тварини, що пересуваються лише плаваючи, живуть у солоній воді морів та прісній воді річок, озер, ставків. Їх також утримують в акваріумах.

– Що це за тварини?

2. Розповідь про тварин цієї групи. (*тест*)

– Ми стверджуємо, що це істотні ознаки риб. (*акцентуємо увагу*)

3. Доповнення вчителя.

Сом – найбільша риба, що живе у прісних водоймах України. У 25 років – важить 110 кг і має довжину 3 м. У минулому вимиту та висушену шкіру використовували замість скла, бо вона була прозорою і міцною.

9 група «Птахи»

1. Проблемне питання. (*додати слово*)

(*Вона*) *красна пір'ям, а людина знанням. Хто це? (пташка)*

2. Повідомлення дітей. *(Закінчити речення, та розповісти від імені птаха).*

– Я стверджую, що це істотна ознака птахів.

3. Доповнення вчителя.

– На Землі живе понад 8600 видів птахів, в Україні зустрічається – 360 видів птахів. Шпак працює 17 годин на добу, ластівка 18, стриж – 20. Що за роботу вони виконують?

10 група «Звірі»

1. Проблемне питання *(відгадай слово):*

– Як назвати одним словом героїв казки «Рукавичка»?

2. Повідомлення дітей. *(відповідь за планом)*

1. Назва групи тварин.

2. Представники цієї групи.

3. Частина тіла тварин.

4. Чим вкрите тіло?

5. Чим вигодовують малят?

6. Істотні ознаки *(ми стверджуємо...)*

3. Доповнення вчителя.

Хитрує лисиця не лише в казках, а й у повсякденному житті. Не раз, наприклад, спостерігали, як лисиця обдурює птахів: перекинеться на бік, відкине лапи - лежить не ворухнеться, ніби мертва. Підлетить поцікавитись сорока чи ворона - дивись і попаде хитрунці в лапи.

Завдяки довгому пухнастому хвосту створюється враження, що тваринка ця більша, ніж насправді. Але лисиця невелика. Довжина її тіла 50 - 90 сантиметрів, хвоста 40 - 60 сантиметрів. А важить вона усього 4 - 5 кілограмів.

VI. Закріплення та осмислення знань

1. Гра «Вилучи зайве».

⇒ Метелик, джміль, сорока, бабка.

⇒ Акула, карась, дельфін, кит.

⇒ Ластівка, журавель, кріт, синиця, шпак.

⇒ Вовк, заєць, білка, їжак, черепаха.

⇒ Ящірка, черепаха, жаба, змія.

– Подивіться, яку велику дослідницьку роботу ми з вами провели. Тепер ми зможемо розподіляти тварин за їх істотними ознаками на групи.

2. Інсценування

– Тваринам потрібна допомога...

Як жабка собі хатку шукала

Почула жаба, що тварини у лісі побудували собі хатинки.

Захотілося їй теж у хатинці жити. Пострибала вона на галявину і стукає до хатки з написом «Птахи»:

– Я жабка-скрекотушка, пустіть мене до себе жити!

– А з хатки її горобець запитує:

– А у тебе пір'ячко є?

– Ні, – відповідає жаба.

– А крильця і дзьоб у тебе є?

– Ні, – говорить жаба.

– Тоді ти не птах, іди до іншої оселі жити.

Поскакала жаба до іншої хатинки – з написом «Комахи». Стукає у двері й каже:

– Я жабка-скрекотушка, пустіть мене до себе жити!

А коник запитує її:

– Чи є у тебе шість ніг?

– Тільки чотири, кум-кум! – закумкала у відповідь жаба.

– Тоді ти не комаха, іди в іншу хатку жити, – засюрчав коник.

Поскакала жабка до третьої хатинки з написом «Звірі» й проситься:

– Я жабка-скрекотушка, пустіть мене до себе жити!

А зайчик запитує її:

– У тебе є шерсть?

– Ні, немає!

– Може, ти годуєш своїх дитинчат молоком? – задумливо питає ведмедиця.

– Ні, – зітхнула жабка.

– Тоді ти не звір, шукай собі інше житло, – хитнувши рогами, сказав олень.

Засмутилася жабка, що не пустили її до жодної хатки, і пострибала до річки

– Допоможемо жабці знайти свою оселю?

3. Виставка книг

– Підкажіть, будь ласка, а де ми з вами можемо знайти цікаву інформацію про тварин?

– Що знаєте про Червону книгу?

4. «Передбачення»

– Уявіть собі, що у природі зникли всі тварини. До чого це приведе?

– Як поводитися людині, щоб цього не стало?

4. Моделювання знаків

– Життя тварин залежить і від твоєї поведінки у природі. — Давайте пригадаємо правила поведінки у природі.

Знаки охорони:

- не руйнуй мурашники;
- не знищуй тварин;
- не розорюй гнізда;
- не знищуй дерева;
- не забруднюй довкілля тварин;
- не ображай тварин.

VII. Підсумок уроку

– Ваші очі підказують мені що вам є, що сказати.

1. Технологія «Незакінчене речення»

Закінчіть речення: *«На уроці я дізнався ...», «На уроці мені найбільше сподобалося...»*

VIII. Домашнє завдання.

с. 100-104, переказувати, відповідати на питання, підготувати, за бажанням, цікавинки про тварин.

– Я дякую всім за роботу. Урок закінчено

Додатки до уроку
Група «Черви»

Відберіть тварин з даної групи.

Група «Ракоподібні»

Прочитайте анаграму і дізнайтесь про ракоподібних.

ковіРіч кира житьву у вомахдой з тоючис доюво. Норманоль він харується по
дну на дихольних гахно говоюло редвпе.

За подогоюмо планихваль жокні ваєпла в товщі диво, говоюло вредпе.

Але товар гойо лянакати, як він ротьби кийріз змах стовимхво вцемпла під бесе
і швидмики хапоштовми ваєспли домза пенаред (зادкує).

вийРічко кра, кбра і креткиве – це коподібрані, у яких є п'ять пар
льнихходи ніг.

Група «Молюски»

Встановіть відповідність між назвами тварин та картинками.

(Картки розрізати і розмістити у конверт)

Мідії	Виноградний слимак
Восьминіг	Кальмари

Група «Павукоподібні»

Розгадай ребуси та дізнайся назви представників даної групи.

” ”” ””” ”””	К = П ∠ ”

Група «Риби»

Тест

1. До цієї групи належать...

- а) камбала, окунь, сом, карась;
- б) крокодил, жаба, черепаха;

2. Тіло риб складається з...

- а) голови, тулуба, хвоста, ніг;
- б) голови, тулуба, хвоста;

3. Риби...

- а) можуть жити на суші;
- б) не можуть жити на суші;

4. Вони дихають...

- а) киснем, розчиненим у воді;
- б) киснем, розчиненим у повітрі;

5. Їхнє тіло вкрите...

- а) шерстю;
- б) слизькою лускою.

Група «Земноводні»

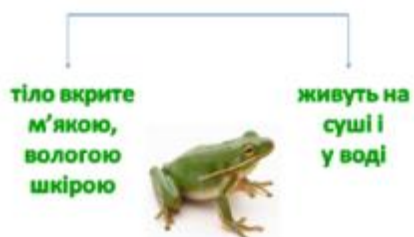
Їхнє тіло складається з

Земноводні

Істотні ознаки земноводних

Група «Плазуни»

Прочитайте деформований текст. Поділіться своїми знаннями з іншими.

1. Ящірки, це, черепахи, змії, плазуни, крокодили.
2. Тіло, голови, плазунів, складається, з, тулуба, хвоста.
3. На, ці, тварини, суші, «плазуючи», рухаються.
4. Вони, своє, тягнуть, по, тіло, землі.
5. плазунів, Тіло, сухими, укрите, лусочками.
6. Це, ознаки, істотні, плазунів.

Група «Птахи»

Розкажіть про групу тварин за поданим початком.

Я-птах.

Мої брати це - ...

Моє тіло складається з...

У мене є...

Я вмію...

Ми буваємо ...

Моє тіло вкрите...

Отже...

Група «Звірі»

Розкажи про звірів за поданим планом.

П Л А Н

1. Назва групи тварин.
2. Представники цієї групи.
3. Частина тіла тварин.
4. Чим вкрите тіло?
5. Чим вигодовують малят?
6. Істотні ознаки.